

META ARCHITECTUURBUREAU

*Een woning
om te lezen*

Niet stijl, esthetiek of een verschaalde functionaliteit primeren in de realisaties van Meta Architectuurbureau uit Antwerpen, maar een ordening van parameters die elke opdracht specifiek maken. Al tien jaar verkondigen de drie vennoten - architecten Niklaas Deboutte, Eric Soors en Bart Biermans - vanuit hun loft vlakbij de Schelde enthousiast en eensgezind hun Metamanifest. Met dure, ingewikkelde trends houden deze creatieve geesten zich niet bezig: Meta beklemtoont het proces in plaats van het eindresultaat, en zet ruwe, ijzersterke gebouwen neer die volledig ten dienste staan van wie er in woont en/of werkt.

Bouwen als leerproces

De architectuur is het noorden kwijt, klinkt het overtuigd in het manifest waarmee de Meta-architecten tien jaar geleden gestalte gaven aan hun eigenzinnige visie op bouwkunst. Ofwel is het verschaald functionalisme geworden dat denkt dat de vorm uit de functie volgt, ofwel opgeblazen formalisme dat meent dat de vorm de functie bepaalt. Boven, over en na deze architectuur staat de Meta-architectuur, die uit de praktijk voortvloeit: de vorm vormt de functie die fungeert als vorm, het gebouw is een beschouwing over bouwen. "Ons manifest groeide uit een onvrede over de manier waarop de meeste architecten architectuur benaderen: als een trendy stijloefening, en daardoor tijdgebonden", legt Niklaas Deboutte uit. "Eén van de resultaten van deze visie is dat ze zich te veel en in sommige gevallen zelfs uitsluitend op esthetiek gaan focussen. Bij Meta is stijl en eventueel schoonheid een gevolg, en zeker geen intentie op zich. In onze filosofie en aanpak staat het leerproces centraal: we denken na over architectuur door architectuur te plegen, door te bouwen. Theorie en praktijk, ontwerp en kritiek vallen samen".

- > In het raster werkten de aannemers met open en gesloten vlakken: de twee blinde gevels werden ingevuld met eenvoudige rode gevelstenen van De Saegher Steenhandel. Het interieur kreeg dezelfde kleur met snelbouwstenen.
- > In de andere zijden werden staalramen van fabrikant ODS nv aangebracht voor licht- en luchtname. Bovenop de doos kwam een bijzonder, plat dak, zonder dakrand of hellingsbeton. "Staal is bijzonder inbraakwerend en akoestisch uitstekend materiaal", legt Niklaas Deboutte de keuze voor de vensters uit. "Vergeleken met aluminium ramen of deuren klinken stalen veel aangenamer als je ze opent of sluit. Een beetje als de deur van een Mercedes tegenover die van een 2pk'tje. Rust en kalmte, daar was het de opdrachtgevers tenslotte om te doen"

200

> Conform de wens van de bewoners streefden de architecten van Meta een zo open mogelijke interne sfeer na. Ze opteerden voor twee woonniveaus: op het gelijkvloers van het bijzonder overzichtelijke huis wordt geleefd en geslapen, op de eerste (en enige) verdieping gewerkt. En of ze nu boven achter de computer zitten of beneden aan het koken zijn: vanuit elk plekje kunnen Toon en Lisette rustig een praatje slaan of met volle teugen genieten van een royaal zicht op het wat verder gelegen natuurpark.

Als een bureau dat actief is in diverse sectoren – verbouwingen, nieuwbouw, kantoorbouw enzovoort – laat Meta de vorm en uitwerking van haar projecten niet bepalen door smaak, maar door externe parameters als programma, omgeving en budget. "Op basis van die samengevoegde elementen komen we tot een concept, en dan is het een kwestie van alles zijn gang te laten gaan", vertelt Niklaas Deboutte. "Het gebouw laat zich bij wijze van spreken ontwerpen voor jou. Als architect word je dan eigenlijk een toeschouwer. Je kijkt naar het proces en steekt er vanalles van op. Een raster, een systeem dat klopt, dat geeft ons Meta-architecten een esthetisch welbehagen. 'Look' is niet belangrijk. Ik vergelijk het graag met een formule uit de wiskunde of de chemie. Een wetenschapper haalt ook meer voldoening uit het kronkelige denkproces waaruit hij zijn complexe formule puurde, dan uit de cijfers en letters waaruit ze bestaat eens ze af is. Sommigen noemen onze creaties lelijk, maar dat raakt onze koude kleren niet."

Metamodernisme

Precies omdat het manifest niet de architectuur zelf definieert maar de weg die moet afgetast worden om ze te bereiken, valt er geen label te plakken op de creaties van Meta. Zelf bestempelen de drie architecten hun stijl als 'metamodernisme': de inhoud van de term modern laten ze verdwijnen door in elke opdracht telkens weer op een andere manier modern uit de hoek te komen. "Maar eigenlijk willen we het aspect stijl overstijgen", benadrukt Niklaas Deboutte. "Onze gebouwen mogen er dan heel verschillend uitzien, het inhoudelijk systeem is telkens geconstrueerd volgens analoge principes. Elk ontwerp straalt compactheid en massiviteit uit. Minimalisten zijn we niet, we noemen onszelf liever maximalisten. Bij ons betaal je niet meer voor minder, zoals vaak gebeurt bij minimalistische interieurs. We zetten ons af tegen het huidige modernisme en bestrijden de schijnbare eenvoud ervan. Net als de modernisten en minimalisten laten we weg wat écht overbodig is, maar niets moet wijken voor de vorm. Onze realisaties hebben niet alleen een sobere en zuivere façade, ook binnenin stoppen we niets weg. Alles in het gebouw mag gerust laten zien wat het is, zowel langs de binnen- als de buitenkant".

Een huis als een boek

Met het zwarte 'Leienhuis' in Zoersel – een eenvoudige, eigenzinnige én goedkope constructie die Niklaas Deboutte een archetypisch huis noemt: vier muren, een schuin dak, ramen, deuren en een schoorsteen – lieten de Meta-architecten in 1994 voor het eerst van zich spreken. Sommigen noemden het wat misprijzend een kerk, anderen een crematorium. Maar de ouders van de opdrachtgevers, Toon en Lisette De Vijlder, waren zodanig in de wolven over het resultaat, dat ze later zelf met Meta Architectuurbureau in zee gingen. Al hun hele leven huurden de twee vijftigers, maar toen de kinderen het huis uit waren werd het tijd voor een eigen stek. Als het even kon iets wat ze zelf konden opknappen, rustig gelegen met veel groen in de buurt, maar toch dichtbij 'de bewoonde wereld'.

Na lang zoeken gaven Toon en Lisette het op: wat ze zagen was telkens opnieuw ofwel onbetaalbaar, ofwel bevond het zich bouwfysisch in heel slechte staat. Zelf iets bouwen hadden de twee eigenlijk nooit overwogen, tot ze een mooi stuk grond – smal vooraan, breed achteraan – vonden in een verkaveling in Herentals. Dé grote troef van het perceel was dat het aansluit bij het natuurgebied het Netepark, een groot bos rond de rivier de Kleine Nete. Een gedroomde plek voor de thuiswerkende graficus en verwoed ornitholoog Toon om met zijn verrekijker naar zeldzame vogels te speuren.

Toeval of niet: langs de buitenkant lijkt het weinig alledaagse, vrijstaande huis van de De Vijlders wel te alluderen op het beroep én op de hobby van de bouwheer. Met de vrij grafisch ontworpen gesloten muur keert het zich naar de verkaveling, terwijl alle ramen gericht zijn op het natuurgebied langs de andere kant. "De woning ziet er inderdaad uit als een typeraster voor een lay-out", beaamt Niklaas Deboutte. "Er is een overlapping tussen onze methodiek van ontwerpen, en die van Toon. Beide zijn we bezig met ordenen, en met zoeken naar systemen om te ordenen. Op dat vlak zaten we perfect op dezelfde golflengte. Eén van de kenmerken van Toons boeken is dat hij een stramien vastlegt, en er zich vervolgens heel rigoureuus aan houdt. Ook een gebouw moet je net als een boek kunnen lezen: het moet helder zijn, zowel qua vorm, functie als constructie".

“Net als de modernisten en minimalisten laten we weg wat écht overbodig is, maar niets moet wijken voor de vorm. Onze realisaties hebben niet alleen een sobere en zuivere façade, ook binnenin stoppen we niets weg.”

202

> Geen tapijt dus of een ander stofmakende bekleding voor de bovenverdieping, maar een duurzame, vuilafstotende en gladdere polyurethaan gietvloer van nv Bolidit België. Door de vloeibare applicatie worden naadloze overgangen gecreëerd, zodat de vloer optimaal te reinigen is en vervelende stofdeeltjes of pluusjes geen kans krijgen om zich waar dan ook te nestelen.

Ruwbouw is afbouw

Conform de wens van de bewoners streefden de architecten van Meta een zo open mogelijke interne leef sfeer na. Ze opteerden voor twee woonniveaus: op het gelijkvloers van het bijzonder overzichtelijke huis wordt geleefd en geslapen, op de eerste (en enige) verdieping gewerkt. En of ze nu boven achter de computer zitten of beneden aan het koken zijn: vanuit elk plekje kunnen Toon en Lisette rustig een praatje slaan of met volle teugen genieten van een royaal zicht op het wat verder gelegen natuurpark. Enige uitzondering is de gezellige duplex in de dubbelhoge woonkamer, die gebruikt wordt als bibliotheek en muziekruimte en geen rechtstreekse relatie heeft met het exterieur.

"Toen de ruwbouw af was, zag de woning eruit als een grote open doos, met de trap als enig vast element binnin", herinnert Niklaas Deboutte zich. Samen met zijn collega's van Meta realiseerde hij het plan binnen een regelmatig betonskelet, met daarin geen enkele dragende wand. "Bij ons is ruwbouw afbouw. Wat je langs de buitenkant ziet, heeft dezelfde expressie als de binnenkant", benadrukt Niklaas Deboutte. In het raster werkten de aannemers met open en gesloten vlakken: de twee blinde gevels werden ingevuld met eenvoudige rode gevelstenen van nv De Saegher Steenhandel. Het interieur kreeg dezelfde kleur met snelbouwstenen.

In de andere zijden werden staalramen van fabrikant ODS nv aangebracht voor licht- en luchtname. Bovenop de doos kwam een bijzonder, plat dak, zonder dakrand of hellingsbeton. "Staal is bijzonder inbraakwerend en akoestisch uitstekend materiaal", legt Niklaas Deboutte de keuze voor de vensters uit. "Vergeleken met aluminium ramen of deuren klinken stalen veel aangenamer als je ze opent of sluit. Een beetje als de deur van een Mercedes tegenover die van een 2pk'tje. Rust en kalmte, daar was het de opdrachtgevers tenslotte om te doen".

De cockpit

Meubels heeft het huis van de De Vijlders bijna niet nodig, want bouwheer Toon zelf kwam op de proppen met een ingenieus idee: een compacte kern waarrond alle leef- en woonruimtes zich concentreren, met een vestiaire, een stookruimte, een berging, de sanitaire plaatsen en de trap erin verwerkt. Voor de realisatie van dit supermeubel in berkenmultiplex – architect Deboutte doopte het de cockpit – deed Meta een beroep op Toon Heyndrickx en Christa Dewachter. Zij tekenden ook voor de ontwikkeling van het vast meubilair: de tegen de cockpit aanleunende en op maat gebouwde keuken met werkbladen in geparelstraalde inox, en het eenvoudige houten bed.

In de vernuftig uitgekende centrale zone, blijft geen enkele vierkante centimeter onbenut. Ideaal voor de bewoners, want zo schiet er heel wat extra plaats over om te leven en te werken. Zelfs radiatoren nemen geen kostbare ruimte in: ten huize De Vijlder zit de verwarming verborgen onder de vloer.

Waren vliegtuigen uitgerust met een badkamertje voor passagiers, dan zag het er vast uit als dat van Toon en Lisette: piepklein, ergonomisch geoptimaliseerd, met alles letterlijk binnen handbereik als je in bad zit of voor het wasbekken staat. Opvallend is het niet-alledaagse groengrijze materiaal dat zowel de wanden als de vloer bekleedt. "Voor een architect is het altijd boeiend om een materiaal uit zijn context te rukken en er op een onverwachte locatie eens iets anders mee te proberen", zegt Niklaas Deboutte. "Deze gekleefde glaspanelen komen uit de Duitse chemische industrie, waar ze aangewend worden in waterzuiveringsstations. De voordelen ervan zijn legio: je brengt ze aan met waterbestendige lijm, de afwerkinglaag is waterproof, en er zijn weinig voegen. Ideaal dus voor een natte plek als de badkamer. Om de vloer wat minder glad te maken, werden de glaspanelen gezandstraald".